

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. kovo 9 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Algirdo Taminsko (kolegijos pirmininkas) ir Egidijos Tamošiūnienės (pranešėja),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal atsakovės viešosios įstaigos „Ekoagros“ kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 1 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės E. V. ieškinį atsakovei viešajai įstaigai „Ekoagros“ dėl atleidimo iš darbo teisėtumo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių darbo sutarties pasibaigimą nutraukus darbo sutartį darbdavio iniciatyva be darbuotojo kaltės, kai darbuotojo atliekama darbo funkcija darbdaviui tampa perteklinė dėl darbo organizavimo pakeitimų ar kitų priežasčių, susijusių su darbdavio veikla, ir teisės normų, reglamentuojančių darbdavio pareigą organizuoti darbuotojų atranką mažinant jų skaičių, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė E. V., nesutikdama su Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Kauno darbo ginčų komisijos 2020 m. sausio 13 d. sprendimu Nr. DGKS-205 darbo byloje Nr. APS-2-23704, kreipėsi į teismą su ieškiniu prašydamą: 1) pripažinti ieškovės atleidimą iš darbo neteisėtu; 2) grąžinti ieškovę į buvusį darbą; 3) išieškoti iš atsakovės ieškovei vidutinį darbo užmokesčių už priverstinės pravaikštos laiką.
3. Ieškovė nurodė, kad ji pagal 2018 m. gegužės 18 d. terminuotą darbo sutartį Nr. 178 buvo priimta dirbti VŠĮ „Ekoagros“ vyriausiąja finansininke. Darbo sutarties terminas apibrėžtas įvykiu: „iki vyriausiojo finansininko pareigas užims asmuo, laimėjęs konkursą vyriausiojo finansininko pareigoms užimti“; nuo 2018 m. liepos 2 d. darbo sutartis pakeista į nuolatinio darbo sutartį. Ieškovei 2019 m. rugpjūčio 21 d. įteiktas įspėjimas apie darbo sutarties nutraukimą, kuriuo ji informuota, kad, ieškovės atliekamai darbo funkcijai darbdaviui tampa pertekline dėl darbo organizavimo pakeitimų ir jos pareigybei esant naikinamai, darbo sutartis bus nutraukta po vieno mėnesio nuo įspėjimo gavimo dienos Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – [DK](#)) 57 straipsnio 1 dalies 1 punkto pagrindu. Įspėjime nurodyta, kad darbo organizavimo pakeitimai atliekami vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2019 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 3D-476 „Dėl Viešosios įstaigos „Ekoagros“ valdymo struktūros ir pareigybių sąrašo patvirtinimo“. Šiuo įsakymu patvirtinta nauja VŠĮ „Ekoagros“ valdymo struktūra, pareigybių sąrašas, panaikinti Finansų skyrius ir vyriausiojo finansininko pareigybė. [DK 57 straipsnio](#) 1 dalies 1 punkto pagrindu ieškovė 2019 m. spalio 18 d. atleista iš darbo, jai išmokėtas darbo užmokeskis, 2 vidutinių darbo užmokesčių dydžio išeitinė išmoka ir kompensacija už nepanaudotas atostogas.
4. Ieškovės atleidimas iš darbo yra neteisėtas dėl šių priežasčių:
 - 4.1. Žemės ūkio ministro 2019 m. rugpjūčio 20 d. įsakymas Nr. 3D-476 įsigaliojo 2019 m. spalio 22 d.; taigi, ieškovės atleidimo dieną (2019 m. spalio 18 d.) šis įsakymas dar nebuvo įsigaliojęs, o galiojo Žemės ūkio ministro 2018 m. spalio 9 d. įsakymas Nr. 3D-725 „Dėl Viešosios įstaigos „Ekoagros“ valdymo struktūros ir pareigybių sąrašo tvirtinimo“, kuriuo patvirtintame valdymo struktūros ir pareigybių sąraše buvo tiek Finansų skyrius, tiek vyriausiojo finansininko pareigybė; kadangi, priešingai nei nurodyta įspėjime, ieškovės atleidimo dieną vyriausiojo finansininko pareigybė nebuvo panaikinta, konstatuotina, kad VŠĮ „Ekoagros“ nebuvo įvykusių jokių darbo organizavimo pakeitimų, sudarančių pagrindą ieškovės darbo funkciją laikyti pertekline.
 - 4.2. Net jeigu ieškovės atleidimo dieną 2019 m. rugpjūčio 20 d. įsakymas Nr. 3D-476 būtų galiojęs, įvertinus negincijamą faktą, kad juo panaikintas visas senojoje valdymo struktūroje buvęs Finansų skyrius, konstatuotina, kad perteklinę darbo funkciją atliekančiais yra laikytini visi buvę panaikinto Finansų skyriaus, susidedančio iš vyriausiojo finansininko, vyresniojo buhalterio ir buhalterio, darbuotojai, o ne vien tik ieškovė; remdamasi tuo, atsakovė turėjo pareigą vykdyti darbuotojų atranką į naujas pareigybes, tačiau, pažeisdama [DK 57 straipsnio](#) 3 dalies nuostatą, to nedarė.
 - 4.3. Atsakovė neįrodė, kad ieškovės darbo funkcija po struktūrinių pakeitimų tapo pertekline; palyginus ieškovės užimtos vyriausiojo finansininko pareigybės ir po struktūrinių pakeitimų patvirtintų vyriausiojo buhalterio pareigybes aprašymus, matyti, kad abiejų pareigybių turinys yra beveik identiškas, formaliai skiriasi tik pavadinimas ir šiek tiek lingvistiškai pakeista reikalaujamo išsilavinimo formulė, tačiau tai nesudaro esminio skirtumo; taigi, ieškovės užimta pareigybė faktiškai išliko, o po įsakymo įsigaliojimo pertekline ir tapusia nereikalinga laikytina ne ieškovės, bet L. B. užimta vyresniojo buhalterio pareigybė.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Kauno apylinkės teismas 2020 m. gruodžio 31 d. sprendimu ieškinį atmetė.
6. Įvertinęs byloje esamus rašytinius įrodymus, liudytojo T. D. parodymus ir atsakovės paaiškinimus, pirmosios instancijos teismas konstatavo,

kad VŠĮ „Ekoagros“ struktūriniai pertvarkymai buvo atlikti kompetentingo organo sprendimu ir jie buvo realūs, nulemti objektyvaus poreikio optimizuoti įstaigos veiklą, o ne subjektyvaus siekio nutraukti darbo santykius su konkrečiu darbuotoju.

7. Teismas padarė išvadą, kad perteklinė buvo būtent Finansų skyriaus vadovo pareigybė, kurios pagrindinė funkcija – vadovavimas Finansų skyriui, jo veiklos koordinavimas ir skyriaus darbuotojų kontrolė. Pertvarkius įstaigos valdymo struktūrą ir Finansų skyriuje buvusius vyriausiąjį buhalterį ir buhalterį perkėlus į Administracijos skyrių ir nustačius jų tiesioginį pavaldumą direktoriui, vyriausiojo finansininko atliekama darbo funkcija tapo pertekline ir įstaigai nereikalinga. Šias aplinkybes patvirtina liudytojo T. D. parodymai ir rašytiniai įrodymai, patvirtinantys, kad įsigaliojus naujai valdymo struktūrai bendras pareigybių skaičius sumažintas nuo 74 iki 69, taip pat rašytiniai įrodymai, susiję su anksčiau galiojusia VŠĮ „Ekoagros“ struktūra ir pareigybių sąrašu, pagal kurią Finansų skyriaus nebuvo, o įstaigoje nuolat dirbo tik dvi buhalterės. Remdamasis tuo, teismas taip pat padarė išvadą, kad atsakovė įrodė, jog VŠĮ „Ekoagros“ struktūroje nebuvo laisvų darbo vietų, kurios galėjo būti pasiūlytos ieškovei vykdant jos atleidimą [DK 57 straipsnio](#) 1 dalies 1 punkto pagrindu.
8. Teismas pažymėjo, kad darbdavys turi diskreciją spręsti, kokių darbuotojų reikia įstaigos veikloje ir kurios pareigybės tampa perteklinės, ir nesutiko su ieškove, kad darbdavys, panaikinęs vyriausiojo finansininko (Finansų skyriaus vadovo) pareigas, privalėjo vykdyti darbuotojų atranką. Teismas nustatė, kad, panaikinus Finansų skyriaus vadovo pareigybę, buvo panaikintos ir vadovavimo funkcijos, likusios finansų planavimo ir kontrolės funkcijos perėjo įstaigos vadovui, kita dalis funkcijų (apskaitos dokumentų rengimo) priskirta vyriausiojo buhalterio pareigybei, kitos darbinės funkcijos buvo perskirstytos dviem pareigybėms ir sugrąžintas ankstesnės ilgalaikės valdymo struktūros modelis, kai įstaigoje dirbo tik du buhalteriai. Remdamasis tuo, kas pirmiau išvardyta, ir nesant pagrindo daryti išvados apie atsakovės pareigą vykdyti darbuotojų atranką, teismas nusprendė, kad detalesnė iki struktūrinių pertvarkymų buvusių Finansų skyriaus trijų pareigybių (vyriausiojo finansininko, vyresniojo buhalterio ir buhalterio) ir po struktūrinių pertvarkymų likusių dviejų pareigybių (vyriausiojo buhalterio ir buhalterio) aprašymuose išvardytų funkcijų lingvistinių formuluočių lyginamoji analizė neatliktina.
9. Teismas ieškovės argumentus, jog darbo sutartis negalėjo būti nutraukta dėl struktūrinių pertvarkymų, nes sutarties nutraukimo dieną struktūriniai pertvarkymai dar nebuvo įvykę ir dar galiojo senoji organizacinė struktūra, įtvirtinusi Finansų skyrių ir ieškovės užimtą vyriausiojo finansininko pareigybę (šios nutarties 4.1 punktas), atmetė kaip nepagrįstus. Teismas nustatė, kad atsakovės įstaigos struktūriniai pakeitimai darbo sutarties nutraukimo metu jau buvo vykdomi, įsakymas dėl naujos struktūros patvirtinimo buvo priimtas 2019 m. rugpjūčio 20 d., ir šiame įsakyme buvo nurodyta naujos struktūros įsigaliojimo data – 2019 m. spalio 22 d. Teismas pažymėjo, kad struktūrinių pakeitimų įgyvendinimas buvo tęstinis procesas ir jo metu esminė sąlyga, užtikrinanti atleidžiamos iš darbo ieškovės teisių užtikrinimą, buvo [DK](#) nustatyto įspėjimo termino laikymasis. Teismo vertinimu, atsakovė laikėsi pastarojo termino, nes ieškovė buvo įspėta apie atleidimą iš darbo beveik prieš du mėnesius, nors pagal įstatymą pakako vieno mėnesio.
10. Teismas padarė išvadą, kad atsakovė tinkamai įgyvendino priimtą sprendimą panaikinti ieškovės užimtą pareigybę – įstaigoje perteklines funkcijas vykdė tik viena ieškovė, po struktūrinių pertvarkymų įstaigoje neatsirado naujų pareigybių, nebuvo priimta naujų darbuotojų buhalterijoje ir ieškovės atleidimo iš darbo dieną nebuvo nė vienos laisvos darbo vietos, kuri galėjo būti pasiūlyta ieškovei.
11. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal ieškovės apeliacinį skundą, 2021 m. birželio 1 d. sprendimu Kauno apylinkės teismo 2020 m. gruodžio 31 d. sprendimą panaikino ir priėmė naują sprendimą – ieškinį tenkino: pripažino neteisėtu ieškovės atleidimą iš darbo atsakovės VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2019 m. spalio 18 d. įsakymu Nr. P-47; ieškovės į darbą negrąžino; laikė, kad darbo sutartis su ieškove nutraukta šiuo teismo sprendimu nuo jo priėmimo dienos; priteisė ieškovei iš atsakovės 36 445,56 Eur darbo užmokesčio.
12. Teisėjų kolegija, palyginusi įstaigos struktūrą ir pareigybių sąrašą, galiojusius iki 2019 m. spalio 21 d. ir nuo 2019 m. spalio 22 d., nustatė, kad ankstesnėje struktūroje buvo įtvirtintas Finansų skyrius, kurį sudarė vyriausiasis finansininkas, vyresnysis buhalteris ir buhalteris, o pagal naują struktūrą Finansų skyriaus nelieta ir jo vietoje yra įsteigiamos dvi pareigybės – vyriausiojo buhalterio ir buhalterio. Taigi, buhalterio pareigybei nesikeičiant, vietoje buvusių dviejų vyresniojo buhalterio ir vyriausiojo finansininko pareigybių nuo 2019 m. spalio 22 d. įsteigta nauja vyriausiojo buhalterio pareigybė. Remdamasi tuo, teisėjų kolegija konstatavo, kad atsakovės įstaigoje darbo organizavimo pakeitimas buvo realus – vietoje dviejų darbuotojų nuspręsta palikti vieną. Vis dėlto šių pakeitimų esmė negalėjo būti priežastis nutraukti darbo sutartį būtent su ieškove, užėmusia vyriausiojo finansininko pareigybę.
13. Kolegija, palyginusi įsteigtos naujos vyriausiojo buhalterio pareigybės aprašymą su ankstesnių vyriausiojo finansininko ir vyresniojo buhalterio pareigybių aprašymais, nusprendė, kad iš esmės įsteigta nauja vyriausiojo buhalterio pareigybė pagal savo aprašymą yra tapati buvusiai vyriausiojo finansininko pareigybei. Tuo tarpu skirtingai tarp įsteigtos naujos vyriausiojo buhalterio pareigybės ir ankstesnės vyresniojo buhalterio pareigybės yra didesni negu prieš tai lygintų vyriausiojo buhalterio ir vyriausiojo finansininko pareigybių. Todėl yra nesuprantami kriterijai, pagal kuriuos atsakovė pasirinko atleisti iš darbo būtent ieškovę, o ne vyresniojo buhalterio pareigas ėjusią darbuotoją.
14. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad net jeigu ir būtų laikoma, jog ieškovės užimta pareigybė ir įsteigta nauja vyriausiojo buhalterio pareigybė nebuvo visiškai tapačios, tai atsakovė turėjo organizuoti atranką į įsteigtą naują pareigybę, tačiau to nevykdė. Bet kuriuo atveju ieškovės atleidimas iš darbo pripažintinas neteisėtu.
15. Kolegija aplinkybę, kad ieškovė iš darbo buvo atleista 2019 m. spalio 18 d., kai dar nebuvo įsigaliojęs įsakymas dėl naujai nustatytos įstaigos struktūros, laikė netekusia reikšmės.
16. Teisėjų kolegija laikė, kad atsakovė išreiškė prašymą negrąžinti ieškovės į darbą. Nustačiusi, kad ieškovės vidutinis darbo užmokestis buvo 3037,13 Eur per mėnesį (priskačiuota suma), ir atsižvelgdama į tai, kad ieškovė buvo atleista iš darbo 2019 m. spalio 18 d., teisėjų kolegija priteisė ieškovei darbo užmokesčių už priverstinę pravaikštą už vienerius metus (priskačiuota suma – 36 445,56 Eur), tačiau atmetė jos reikalavimą dėl kompensacijos priteisimo, nes ieškovė neišdirbo atsakovės įstaigoje dvejų metų.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

17. Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 1 d. sprendimą ir palikti galioti Kauno apylinkės teismo 2020 m. gruodžio 31 d. sprendimą, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 17.1. Apeliacinės instancijos teismas ydingai taikė ir aiškino [DK 57 straipsnio](#) 3 dalies nuostatas, nes, nustatinėdamas iki struktūrinių pertvarkymų VŠĮ „Ekoagros“ buvusių vyriausiojo finansininko ir vyresniojo buhalterio pareigybių darbo funkcijų (ne)tapatumą su viešojoje įstaigoje po struktūrinių pertvarkymų atsiradusiomis vyriausiojo buhalterio pareigybės darbo funkcijomis, tą darė apsiribodamas tik lingvistinių pareiginių nuostatų aiškinimu ir neanalizuodamas esminių pareiginiuose nuostatuose nurodytų funkcijų (ne)tapatumo. Anot atsakovės, darbuotojai, kaip ir nagrinėjamu atveju, įprastai turi daugiau nei kelias funkcijas, todėl vertinant pareigybių tapatumą būtina analizuoti visas esmines funkcijas, kurios yra tapačios arba ne, o ne pasirinkti keletą funkcijų ir aiškinant jas tik lingvistiškai padaryti išvadą, kad vienos funkcijos yra labiau tapačios nei kitos. Apeliacinės instancijos teismas nenustatinėjo esminių funkcijų pasikeitimų, esminės aplinkybės, kad, panaikinus Finansų skyrių, perteklinė tapo ir šios skyriaus vadovo funkcija, ir tai buvo esminis kriterijus pareigybę laikyti pertekline.

- 17.2. Apeliacinės instancijos teismo pasirinktas lyginimo metodas suponuoja neleistiną išvadą, kad darbuotojas, einantis aukštesnes pareigas, savaime turėtų užimti įsteigtas naujas pareigas, nes buvusios jo pareigos yra aukštesnės ir apima visas įsteigtas naujas funkcijas ar didžiąją jų dalį.
- 17.3. Apeliacinės instancijos teismas, neteisėtai išplėsdamas [DK 57](#) straipsnio 3 dalies nuostatos taikymą, nepagrįstai nusprendė, kad, nesant tapačioms vyriausiojo buhalterio ir vyresniojo buhalterio pareigybėms, atsakovė privalėjo daryti atranką. [DK 57](#) straipsnio 3 dalyje įtvirtintu reglamentavimu, tam, kad darbdavys, siekdamas nutraukti darbo sutartį su pertekline darbo funkcija atliekančiu darbuotoju, turėtų atlikti atleidžiamų darbuotojų atrankos procedūrą, turi būti identifikuota, kokios darbo funkcijos yra tapusios perteklinės ir kas tas funkcijas atlieka. Vadinas, atrankos procedūros taikytinos tada, kai tokias pačias perteklines funkcijas atlieka keletas darbuotojų. Nagrinėjamu atveju ieškovės pareigybė buvo laikytina pertekline, kadangi išnyko pagrindinė funkcija – vadovavimas skyriui, kuris buvo panaikintas, o vyresniojo buhalterio pareigybė nebuvo perteklinė, todėl atranka neturėjo būti organizuota.
- 17.4. Apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo formuojamos praktikos (pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-545/2010](#)), nes priteisė ieškovei vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką, nesumažinęs darbo užmokesčio, be kita ko, jai išmokėtos dviejų mėnesių išeitinės išmokos dydžiu.
18. Atsiliepimu į atsakovės kasacinį skundą ieškovė prašo atmesti kasacinį skundą ir palikti nepakeistą apeliacinės instancijos teismo sprendimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
- 18.1. Nesutiktina su atsakove, kad, sprendžiant iki struktūrinių pertvarkymų buvusių ir po tų pertvarkymų atsiradusių naujų pareigybių (ne)tapatumo klausimą, turėtų būti analizuojamas tik esminių darbo funkcijų pasikeitimas. Akcentuotina, kad iki struktūrinių pertvarkymų buvusios vyriausiojo finansininko pareigybės nuostatuose ir po tų pertvarkymų atsiradusios vyriausiojo buhalterio pareigybės nuostatuose nėra išskirtos jokios funkcijos kaip esminės, jokių pakeitimų iki struktūrinių pertvarkymų galiojusiuose vyriausiojo finansininko pareiginiuose nuostatuose padaryta nebuvo, ir atsakovė kaip darbdavė niekaip nebuvo atleidusi ieškovės nuo dalies jos pareiginiuose nuostatuose nustatytų darbo funkcijų vykdymo. Iš to išplaukia, kad ieškovė pagal darbo sutartį turėjo pareigą rūpestingai ir atidžiai atlikti visas jos pareiginiuose nuostatuose nurodytas darbo funkcijas. Tai reiškia, kad, sprendžiant iki struktūrinių pertvarkymų buvusių ir po tų pertvarkymų atsiradusių naujų pareigybių (ne)tapatumo klausimą, tarpusavyje turėtų būti lyginamos visos ginčui aktualių pareigybių pareiginiuose nuostatuose nurodytos darbo funkcijos, neišskiriant ir nesureikšminant nė vienos.
- 18.2. Priešingai nei yra nurodyta kasaciniame skunde, apeliacinės instancijos teismas nei yra padaręs išvadą, kad „darbuotojas, einantis aukštesnes pareigas, savaime turėtų užimti naujai įsteigtas pareigas, nes yra aukštesnės ir apima visas ar didžiąją dalį naujai įsteigtų funkcijų“, nei yra vadovavęsis kasaciniame skunde pačios atsakovės suformuluota prezumpcija, kad „aukštesnes pareigas užimantis darbuotojas, lyginant pareigybes, savaime turėtų būti paskirtas į naujas pareigas“. Šis teismas savo sprendime kaip tik priešingai yra nurodęs, kad pareigybės nurodymas struktūroje kaip aukštesnės ar žemesnės savaime nekeičia tai pareigybei nustatytų funkcijų / pareigų turinio, jeigu didžioji jų dalis yra vienoda, todėl tokie atsakovės kasacinio skundo argumentai, įskaitant pačios atsakovės kasaciniame skunde suformuluotą prezumpciją, t. y. šio teismo turinį iškraipiančios interpretacijos, negali būti kasacinės bylos nagrinėjimo dalyku.
- 18.3. Kasacinės bylos nagrinėjimo dalyku negali būti ir atsakovės keliamas darbdavio pareigos organizuoti darbuotojų atranką (ne)egzistavimo klausimas. Apeliacinės instancijos teismas savo sprendime yra nurodęs darbdavio pareigos organizuoti darbuotojų atranką atsiradimo algoritmą, sprendžiant klausimą, kuris iš dviejų darbuotojų (vyriausiasis finansininkas ir vyresnysis buhalteris) turi būti paliktas dirbti ir paskirtas į įsteigtą naują vyriausiojo buhalterio pareigybę. Pasak šio teismo, jeigu būtų nustatytas vienos iš buvusių pareigybių esminis tapatumas su įsteigta nauja pareigybe, tai atranka nebūtų reikalinga, turėtų būti paliktas dirbti tas darbuotojas, kurio pareigybė ar jos didžioji dalis yra visiškai tapati naujai įsteigta pareigybei, o jeigu tokio tapatumo nebūtų nustatyta, tada būtų reikalinga [DK 57](#) straipsnio 3 dalyje nustatyta atranka į naują pareigybę. Taigi, apeliacinės instancijos teismui nustačius, kad ieškovės užimta vyriausiojo finansininko pareigybė buvo tapati po struktūrinių pertvarkymų atsiradusiai vyriausiojo buhalterio pareigybei, ir darbo sutarties nutraukimą pripažinus neteisėtu dėl to, kad struktūriniai pertvarkymai nelėmė ieškovės darbo funkcijų nereikalingumo, atrankos į naujai įsteigtą pareigybę klausimo išsprendimas neturėjo jokios įtakos šio teismo sprendimo priėmimui.
- 18.4. Išeitinės išmokos išmokėjimo atleidžiamam iš darbo darbuotojui atveju šios išmokos įskaitymas į darbo užmokestį yra galimas tiek, kiek tą leidžia daryti įstatymai ([DK 150](#) straipsnio 1 dalis). Kadangi tokio atvejo neįtvirtina nei [DK 150 straipsnis](#), reglamentuojantis išskaitas iš darbo užmokesčio, nei jokie kiti įstatymai, darytina išvada, kad atsakovės argumentai dėl apeliacinės instancijos teismo turėtos pareigos ieškovei sumokėti išeitinę išmoką įskaityti į priteistą vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką laikytini neturinčiais pagrindo.
- 18.5. Atsakovės argumentai dėl apeliacinės instancijos teismo turėtos pareigos įskaityti ieškovei sumokėtą išeitinę išmoką į priteistą vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką ne tik neatitinka kasacinio teismo formuojamos teisės aiškinimo ir taikymo praktikos, bet ir jai prieštarauja. Kasacinio teismo praktikoje, suformuotoje taikant 2002 m. [DK 300](#) straipsnio 4 dalį, teismų diskrecijai nebuvo priskirta spręsti dėl išeitinės išmokos mažinimo. Priešingai, kasacinio teismo nutartyse buvo nurodoma, kad kompensacija už priverstinės pravaikštos laiką negali būti mažinama išmokėtos išeitinės išmokos dydžiu (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. liepos 14 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-415-969/2015).

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl darbo sutarties pasibaigimo nutraukus darbo sutartį darbdavio iniciatyva be darbuotojo kaltės, kai darbuotojo atliekama darbo funkcija darbdaviui tampa pertekline dėl darbo organizavimo pakeitimų ar kitų priežasčių, susijusių su darbdavio veikla

19. Vienas iš darbo sutarties pasibaigimo pagrindų yra darbo sutarties nutraukimas darbdavio iniciatyva be darbuotojo kaltės ([DK 53](#) straipsnio 2 punktas, 57 straipsnis). Įstatymų leidėjas, suteikdamas darbdaviui teisę nutraukti neterminuotą arba terminuotą darbo sutartį prieš terminą šiuo pagrindu, įtvirtina baigtinį priežastį, dėl kurių gali būti nutraukta darbo sutartis, sąrašą ([DK 57](#) straipsnio 1 dalis).
20. Darbo organizavimo pakeitimai ar kitos priežastys, susijusios su darbdavio veikla, gali lemti, kad darbuotojo atliekama darbo funkcija darbdaviui tampa pertekline, t. y. darbdaviui pasikeičia darbuotojo darbo poreikis ir jo atliekama darbo funkcija tampa nereikalinga. Ši priežastis sudaro pagrindą darbdaviui nutraukti darbo sutartį su pertekline darbo funkcija atliekančiu darbuotoju ([DK 57](#) straipsnio 1 dalies 1

punktas).

21. Nagrinėjamoje byloje darbo teisiniai santykiai buvo susiklostę tarp ieškovės ir atsakovės VŠĮ „Ekoagros“. Nuo 2018 m. gegužės 18 d. ieškovė ėjo vyriausiojo finansininko pareigas terminuotos darbo sutarties, o nuo 2018 m. liepos 2 d. – neterminuotos darbo sutarties pagrindu. 2019 m. rugpjūčio 21 d. ieškovė buvo informuota, kad, jos atliekamai darbo funkcijai darbdaviui tampa pertekline dėl darbo organizavimo pakeitimų ir jos pareigybei esant naikinamai, darbo sutartis bus nutraukta po vieno mėnesio nuo įspėjimo gavimo dienos [DK 57 straipsnio](#) 1 dalies 1 punkto pagrindu, o 2019 m. spalio 18 d. ieškovė atleista iš darbo. Ieškovė pareikštu ieškiniu ginčijo darbo sutarties nutraukimą [DK 57 straipsnio](#) 1 dalies 1 punkte įtvirtintu pagrindu.
22. Pirmosios instancijos teismas, ištyręs bei įvertinęs byloje surinktus įrodymus, konstatavo: VŠĮ „Ekoagros“ struktūriniai pertvarkymai buvo atlikti kompetentingo organo sprendimu ir jie buvo realūs, nulemti objektyvaus poreikio optimizuoti įmonės veiklą; perteklinė buvo būtent ieškovės užimama Finansų skyriaus vadovo pareigybė, kurios pagrindinė funkcija – vadovavimas Finansų skyriui, jo veiklos koordinavimas ir skyriaus darbuotojų kontrolė; atsakovė įrodė, jog VŠĮ „Ekoagros“ struktūroje nebuvo laisvų darbo vietų, kurios galėjo būti pasiūlytos ieškovei vykdančios jos atleidimą [DK 57 straipsnio](#) 1 dalies 1 punkto pagrindu. Teismas nusprendė, kad, panaikinus perteklinę vyriausiojo finansininko (vadovavusio panaikintam Finansų skyriui) pareigybę, atsakovė kaip darbdavė neprivalėjo vykdyti darbuotojų atrankos. Atranka būtų privaloma vykdyti tuo atveju, jeigu iš trijų lygiaverčių pareigybių būtų paliktos dvi. Panaikinus skyriaus vadovo pareigybę, vadovavimo funkcijos panaikintos.
23. Kauno apygardos teismas, panaikinęs pirmosios instancijos teismo sprendimą, nusprendė, jog nepaisant to, kad įstaigos struktūros pertvarkymai buvo realūs, tų pertvarkymų esmė negalėjo būti priežastis nutraukti darbo sutartį būtent su ieškove, užėmusia vyriausiojo finansininko pareigybę, nes įsteigta nauja vyriausiojo buhalterio pareigybė pagal aprašymą iš esmės arba jos didžioji funkcijų dalis sutapo su ankstesne vyriausiojo finansininko pareigybe. Net jeigu būtų laikoma, kad visiškai tapatumo tarp ieškovės užimtos pareigybės ir įsteigtos naujos vyriausiojo buhalterio pareigybės nebuvo, darbdavys turėjo organizuoti atranką į įsteigtą naują pareigybę, tačiau atrankos darbdavys nevykdė. Bet kuriuo atveju ieškovės atleidimas iš darbo pripažintinas neteisėtu.
24. Kasaciniame skunde atsakovė nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai atliko dviejų pareigybių lyginimą (vyriausiojo finansininko ir vyriausiojo buhalterio), taip pat neaišku, kokiais kriterijais vadovaudamasis apeliacinės instancijos teismas nusprendė dėl būtinybės organizuoti ir vykdyti darbuotojų atranką jų skaičiaus mažinimo atveju, t. y. kokiais atvejais darbdavys turi pareigą organizuoti atranką, o kokiais – ne. Atsakovė kasaciniame skunde kaip vieną iš esminių argumentų nurodo ir apeliacinės instancijos teismo netinkamai taikytą ir aiškinamą [DK 57 straipsnio](#) 3 dalies nuostatą.
25. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad darbuotojo atliekama darbo funkcija gali būti pripažįstama pertekline tada, kai darbdavys visiškai atsisako darbuotojo atliekamos darbo funkcijos arba, optimizuodamas darbo resursus, nusprendžia, kad tas pačias ar panašias funkcijas gali atlikti mažiau darbuotojų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. sausio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-152-248/2020](#), 29 punktas). Taigi, ne tik darbuotojo atliekamos darbo funkcijos išnykimas, bet ir šios funkcijos vykdymo apimtys sumažėjimas gali nulemti, kad ši darbdaviui tampa pertekline, t. y. priežastimi nutraukti darbo santykius nurodytu teisiniu pagrindu.
26. Ginčijamu sprendimu apeliacinės instancijos teismas, atlikęs lingvistinį pareigybių aprašymų palyginimą, laikė, kad įsteigta nauja vyriausiojo buhalterio pareigybė pagal aprašymą iš esmės arba didžiąją funkcijų dalimi sutapo su ankstesne vyriausiojo finansininko pareigybe. Kasaciniame skunde teigiama, kad teismas nepagrįstai tokiu palyginimu pasirinko lingvistinį teisės aiškinimo metodą, todėl toks pareiginių funkcijų lyginimas negali būti laikomas sąžiningu ir padedančiu nustatyti, kurios pareigybės yra tapačios, o kurios ne. Su tokiu kasacinio skundo argumentu sutiktina.
27. Darbo sutarties sąlygos yra būtinosios ir papildomos ([DK 33 straipsnio](#) 1 dalis). Darbo sutartis laikoma sudaryta, kai šalys susitaria dėl būtinųjų darbo sutarties sąlygų ([DK 42 straipsnio](#) 1 dalis). Tokios sąlygos yra darbo funkcija, darbo apmokėjimas ir darbovietė ([DK 33 straipsnio](#) 2 dalis, 34 straipsnio 1 dalis). Darbo funkcija gali būti laikomas bet kokių veiksmų, paslaugų ar veiklos atlikimas, taip pat tam tikros profesijos, specialybės, kvalifikacijos darbas. Darbo funkcija apibrėžiama darbo sutartyje, pareiginiuose nuostatuose ar darbo (veiklos) apraše. Darbuotojo prašymu informacija apie susitartas darbo funkcijas turinį ir jos apimtį (darbo normą) ar darbo funkcijai keliamus reikalavimus darbdavys turi pateikti raštu per penkias darbo dienas nuo darbuotojo prašymo pateikimo darbdaviui dienos ([DK 34 straipsnio](#) 2 dalis). Paprastai darbo sutartyje nurodomas tik pareigybės pavadinimas, o detalūs pareigybės aprašymas ir jai priskiriamos funkcijos nurodomos pareiginiuose nuostatuose (pareigybės aprašyme). Nagrinėjamoje byloje pirmosios ir apeliacinės instancijos teismams skirtingai įvertino vyriausiojo finansininko ir vyriausiojo buhalterio darbo funkcijų, įtvirtintų pareiginiuose nuostatuose (pareigybės aprašymuose), panašumą, pasinaudodami skirtingais teisės aiškinimo metodais.
28. Kasacinio teismo vertinimu, visapusiškam pareiginių nuostatų turinio (darbo funkcijų (ne)panašumo) atskleidimui vien lingvistinis aiškinimo metodas nebuvo pakankamas. Nagrinėjamu atveju galėjo būti pasitelkta Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencija dėl teisės normų aiškinimo (aiškinimo metodų). Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad lingvistinio teisės aiškinimo metodo taikymas, kaip ir apskritai griežtas įstatymo raidės laikymasis taikant teisę, dažniausiai yra pagrįstas; šio teisės aiškinimo metodo svarbos negalima paneigti; taikant lingvistinį teisės aiškinimo metodą (kartu su kitais) yra užtikrinamas formalų teisės reikalavimų paisymas ir atitinkamo teisinio reguliavimo turinio vienodas supratimas. Kita vertus, lingvistinis teisės aiškinimo metodas nėra vienintelis ar universalus, jo reikšmė neturi būti perdedama (žr., pvz., Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d., 2006 m. kovo 28 d. nutarimus). Aiškinant Konstituciją privalu taikyti įvairius teisės aiškinimo metodus: sisteminių, bendrųjų teisės principų, loginį, teleologinį, įstatymų leidėjo ketinimų, precedentų, istorinį, lyginamąjį ir kt. Tas pats pasakytina ir apie visų žemesnės galios teisės aktų aiškinimą (žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d., 2007 m. gegužės 15 d. nutarimus). Kasacinis teismas, atsižvelgdamas į paminėtas oficialios konstitucinės doktrinos nuostatas, nagrinėjamos bylos kontekste pažymi, kad atskleidžiant darbo funkcijų (ne)panašumą kartu su lingvistiniu reikėjo taikyti ir kitus teisės aiškinimo metodus.
29. Kasacinio teismo vertinimu, šiuo atveju pirmosios instancijos teismas tinkamai atskleidė vyriausiojo finansininko ir vyriausiojo buhalterio pareigybių pobūdį, tikslą ir pagrįstai konstatavo esminį jų skirtumą, pripažindamas, kad, panaikinus Finansų skyriaus vadovo pareigybę, vadovavimo funkcijos panaikintos, likusios finansų planavimo ir kontrolės funkcijos perėjo įstaigos vadovui, kita dalis funkcijų (apskaitos dokumentų rengimo) priskirta vyriausiojo buhalterio pareigybei. Aplinkybė, jog dalis vyriausiojo finansininko iki struktūrinių pertvarkymų vykdytų funkcijų išliko, nereikia, jog išliko ir Finansų skyriaus vadovo (vyriausiojo finansininko) pareigybė.
30. Sąvoka „skyrius“, be kita ko, reiškia įstaigos, įmonės dalį („Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“ [interaktyvus]. <<http://lkiis.lki.lt/>>). Bendriausia prasme yra akivaizdu, kad organizuoti ir vykdyti įstaigos dalies – įstaigos organizacinio vieneto – darbą reikia tiek materialinių, tiek žmogiškųjų išteklių. Todėl tokiai funkcijai atlikti įstaigoje skiriamas darbuotojas – skyriaus vadovas. Jis ne tik organizuoja savo ir to skyriaus darbuotojų darbą, t. y. paskirsto darbus sau ir kitiems, bet ir yra atsakingas už visą skyriaus veiklą (nustato skyriaus veiklos prioritetus, pasiekinius kiekybinius ir (ar) kokybinius rodiklius tam tikram laikotarpiui, kontroliuoja jų įvykdymą), skyriaus veiklos koordinavimą ir bendradarbiavimą su kitais įstaigos struktūriniais padaliniais. Panaikinus skyrių, visų pirma nurodytų darbų vykdymas tampa neaktualus ir nereikalingas.
31. Funkcijų perskirstymas, kai darbuotojo vykdytos funkcijos yra išskaidomos ir pavedamos kitiems darbuotojams arba jų dalis pavedama atlikti kitiems darbuotojams, o dalis vykdytų funkcijų priskiriama sukurta naujai pareigybei, taip pat gali būti vertinamas kaip struktūrinis pertvarkymas ir sudaro pagrindą darbdaviui atleisti darbuotoją [DK 57 straipsnio](#) nustatyta tvarka. Toks vertinimas iš esmės atitinka šios nutarties 25 punkte kasacinio teismo praktikoje pateiktą teisės normų, nustatančių darbuotojo darbo funkcijų pripažinimą perteklinėmis, aiškinimą ir taikymą. Todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad sumažėjo Finansų skyriaus vadovo (vyriausiojo

finansininko) funkcijos vykdymo apimtis ir tai nulėmė, kad ši funkcija darbdaviui tapo pertekline, t. y. priežastimi nutraukti darbo santykius [DK 57 straipsnio](#) 1 dalies 1 punkte įtvirtintu teisiniu pagrindu.

Dėl teisės normų, reglamentuojančių darbdavio pareigą organizuoti darbuotojų atranką, kai mažinamas jų skaičius darbo funkcijai tapus perteklinei, aiškinimo ir taikymo

32. Darbo sutarties nutraukimo teisėtumą lemia ne tik priežasčių realumas bei jų ryšys su tuo, kad darbuotojo atliekamos darbo funkcijos tapo perteklinės, bet ir tinkamai įvykdyta darbuotojo atleidimo procedūra. Tuo atveju, kai darbo sutartis nutraukiama [DK 57 straipsnio](#) 1 dalies 1 punkte įtvirtintu teisiniu pagrindu, atleidimo procedūra yra teisėta, jei laikomasi atleidžiamų darbuotojų atrankos reikalavimų ([DK 57 straipsnio](#) 3 dalis), darbuotojo įspėjimo apie būsimą atleidimą terminų ([DK 57 straipsnio](#) 7 dalis) bei laisvos darbo vietos, į kurią darbuotojas galėtų būti perkeltas su jo sutikimu, pasiūlymo įspėjimo laikotarpiu reikalavimo ([DK 57 straipsnio](#) 2 dalis) (minėtos kasacinio teismo 2020 m. sausio 2 d. nutarties 52 punktas).
33. Struktūrinių pokyčių realumas ir būtinumas, pagrindžiantis konkretaus darbuotojo atliekamos darbo funkcijos nereikalingumą, negali paneigti [DK 57 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtintos darbuotojo garantijos jo sutikimu užimti laisvas darbo vietas, kurios sukuriamos įgyvendinant darbo organizavimo pokyčius. Darbuotojas gali būti atleistas [DK 57 straipsnio](#) 1 dalies 1 punkte nustatyto pagrindu tik jeigu laikotarpiu nuo įspėjimo apie darbo sutarties nutraukimą iki penkių darbo dienų iki įspėjimo laikotarpio pabaigos darbovietėje nėra laisvos darbo vietos, į kurią darbuotojas galėtų būti perkeltas jo sutikimu.
34. Pažymėtina ir tai, kad, priklausomai nuo darbo organizavimo pakeitimų ar kitų priežasčių pobūdžio bei ypatumų, šie pakeitimai (priežastys) gali lemti dviejopą pobūdžio padarinius: 1) darbdavys nutraukia darbo santykius su vieninteliu ar visais tą pačią funkciją atliekančiais darbuotojais, nes tokia funkcija apskritai tapo nereikalinga; arba 2) darbdavys nutraukia darbo santykius su darbuotoju, atliekančiu tą pačią funkciją, dalimi, nes dėl darbo organizavimo patobulinimų tai pačiai funkcijai atlikti yra sumažėjęs darbuotojų skaičiaus poreikis arba yra poreikis sumažinti darbų apimtį, kas nulemia tai, jog darbo funkcija tampa reikalinga tik iš dalies ir todėl yra reikalingas mažesnis darbuotojų skaičius. Esminis atleidimų sukeliamų padarinių skirtumas yra tas, kad pirmuoju atveju yra atleidžiamas vienas ar visi darbuotojai, atlikę pertekline pripažintą darbo funkciją, ir tokiu atveju nekyla poreikis vykdyti atleidžiamų darbuotojų atranką. Antruoju atveju situacija, kai darbdavys nutraukia darbo santykius su dalimi darbuotojų, atliekančių tą pačią funkciją, reglamentuoja [DK 57 straipsnio](#) 3 dalis. Joje įtvirtinta, kad jeigu perteklinę darbo funkciją atlieka keletas darbuotojų, o atleidžiama tik dalis iš jų, atleidžiamų darbuotojų atrankos kriterijus patvirtina darbdavys, suderinęs su darbo taryba, kai jos nėra, – su profesine sąjunga. Tokiu atveju atranką vykdo ir pasiūlymus dėl darbuotojų atleidimo teikia darbdavio sudaryta komisija, į kurią turi būti įtrauktas bent vienas darbo tarybos narys.
35. Bylą nagrinėję teismai nevienodai vertino būtinybę nagrinėjamu atveju organizuoti darbuotojų atranką. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, tokios būtinybės nebuvo, nes, panaikinus Finansų skyrių, atitinkamai perteklinė tapo ieškovės užinama to skyriaus vienintelė vadovo pareigybė. Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas dėl būtinybės organizuoti darbuotojų atranką pasisakė dviprasniškai. Pirmia, teismas nusprendė, kad darbuotojų, pageidaujančių pasilikti dirbti, atranka nebūtų reikalinga ir turėtų būti paliktas dirbti tas darbuotojas, kurio pareigybė ar jos didžioji dalis yra visiškai tapati naujai įsteigta pareigybei, jeigu būtų nustatytas vienos iš buvusių pareigybių esminis tapatumas su įsteigta nauja pareigybe (apeliacinės instancijos teismo nutarties 15 punktas). Teismas priėjo prie išvados, kad nagrinėjamu atveju naujai įsteigta vyriausiojo buhalterio pareigybė pagal aprašymą iš esmės arba didžiąja funkcijų dalimi sutapo su ankstesne vyr. finansininko pareigybe (tos pačios nutarties 21 punktas). Antra, nurodė, kad net jeigu ir būtų laikoma, kad visiško tapatumo tarp ieškovės užimos pareigybės ir įsteigtos naujos vyriausiojo buhalterio pareigybės nebuvo, tai darbdavys turėjo organizuoti atranką į įsteigtą naują pareigybę, tačiau atrankos darbdavys nevykdė (apeliacinės instancijos teismo nutarties 21 punktas).
36. Kasacinio teismo vertinimu, apeliacinės instancijos teismo išvada dėl atrankos organizavimo būtinumo nagrinėjamoje byloje padaryta pažeidžiant [DK 57 straipsnio](#) 3 dalyje nurodytas nuostatas ir nukrypstant nuo kasacinio teismo pradėtos formuoti praktikos. Kasacinis teismas yra nurodęs, jog tam, kad darbdavys galėtų atlikti atleidžiamų darbuotojų atrankos procedūrą ([DK 57 straipsnio](#) 3 dalis), turi būti identifiukuota, kokios darbo funkcijos yra tapusios perteklinės ir kas tas funkcijas atlieka (pirmiau minėtos kasacinio teismo 2020 m. sausio 2 d. nutarties 56 punktas). [DK 57 straipsnio](#) 3 dalies nuostatos turinys suponuoja tai, kad mažindamas darbuotojų skaičių darbdavys privalo organizuoti ir vykdyti jų atranką tik tuomet, kai perteklinę funkciją atlieka keletas darbuotojų (du ir daugiau). Jeigu perteklinę funkciją atlieka vienas darbuotojas ir jis atleidžiamas, [DK 57 straipsnio](#) 3 dalyje nustatyta atleidžiamų darbuotojų atrankos tvarka nėra vykdoma.
37. Taigi, apeliacinės instancijos teismas, nors ir tyrė dviejų iki pertvarkos įvykdymo buvusių pareigybių – vyriausiojo finansininko ir vyresnio buhalterio – aprašymų turinį, priešingai nei pirmosios instancijos teismas, nenustatė svarbiausios [DK 57 straipsnio](#) 3 dalies taikymo sąlygos, t. y. neidentifikavo, kurioms pareigybėms iki pertvarkos pradžios buvo priskirta vadovavimo Finansų skyriui funkcija – vienai iš jų ar abiem. Taip pat, teisėjų kolegijos vertinimu, apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, kad įvykdžius pertvarką vadovavimo funkcija liko ir netapo pertekline (šios nutarties 29, 31 punktai). Visa tai lėmė dviprasmiškas ir nepagrįstas išvadas dėl darbuotojų atrankos vykdymo reikalingumo ginčo atveju. Kaip pagrįstai nustatė pirmosios instancijos teismas, vadovavimo skyriui funkcija buvo panaikinta, o ji iki tol buvo priskirta naikintinai vyriausiojo finansininko pareigybei, kurią kaip tik užėmė ieškovė. Kadangi nėra sąlygų taikyti [DK 57 straipsnio](#) 3 dalies nuostatą, atrankos vykdymo procedūra ieškovės atleidimo atveju neturėjo būti organizuojama.
38. Kaip ir minėta, atleidimo procedūra yra teisėta, kai, be kita ko, laikomasi laisvos darbo vietos, į kurią darbuotojas galėtų būti perkeltas jo sutikimu, pasiūlymo reikalavimo (šios nutarties 32 punktas). Byloje ginčo dėl to, kad ieškovei įspėjimo laikotarpiu nebuvo siūlyta laisva darbo vieta, nėra. Apeliacinės instancijos teismas, nustatęs naikinamos ir steigiamos naujos pareigybių funkcijų tapatumą, vertino, kad nėra aiškūs kriterijai, pagal kuriuos atsakovė pasirinko atleisti būtent ieškovę (apeliacinės instancijos teismo nutarties 18 punktas). Taip pat vertino, kad, nustatęs tapatumą, turėtų būti paliktas dirbti tas darbuotojas, kurio pareigybė ar jos didžioji dalis yra visiškai tapati naujai įsteigta pareigybei (apeliacinės instancijos teismo nutarties 15 punktas). Remiantis tokiu apeliacinės instancijos teismo aiškinimu, būtent ieškovei turėjo būti pasiūlytos naujai steigiamos vyriausiojo buhalterio pareigos. Vis dėlto, įvertinus šioje nutartyje pateiktus išaiškinimus ir tai, kad pagrįsta bei teisėta pripažinta pirmosios instancijos išvada dėl vadovavimo funkcijos pripažinimo pertekline (šios nutarties 29 punktas), teisėjų kolegijos vertinimu, toks siūlymas ieškovei neturėjo būti teikiamas.
39. Dėl nurodytų motyvų neviršijant kasacinės bylos nagrinėjimo ribų nenustatyta atleidimo procedūros pažeidimų, kurie nulemtų darbo sutarties nutraukimo pripažinimą neteisėtu.

Dėl bylos procesinės baigties

40. Apibendrinama išdėstytus argumentus teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai atskleidė naikinamos ir naujai steigiamos pareigybių funkcijų esmę, pobūdį ir tikslą, dėl to šias funkcijas nepagrįstai sutapatino, ir tai lėmė teisės normų, reglamentuojančių darbo sutarties nutraukimą darbo funkcijai tapus perteklinei, netinkamą taikymą ir aiškinimą, taip pat teismas pažeidė darbuotojų, pageidaujančių pasilikti dirbti, atrankos organizavimo sąlygas reglamentuojančias teisės normas ir nukrypo tuo klausimu nuo pradėtos formuoti kasacinio teismo praktikos. Pirmosios instancijos teismo išvados šiais klausimais pagrįstos bylos duomenimis, tinkamu teisės

normų ir teismų praktikos taikymu.

41. Tai sudaro pagrindą panaikinti Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 1 d. sprendimą ir palikti galioti Kauno apylinkės teismo 2020 m. gruodžio 31 d. sprendimą, kuriuo ieškovės E. V. ieškinys dėl darbo sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu atmetas visiškai. Dėlto, kas išdėstyta, pripažintinas praradusiu aktualumą ir todėl nenagrinėtinas, kasaciniame skunde nurodytas argumentas dėl nukrypimo nuo kasacinio teismo formuojamos praktikos priteisiant ieškovei vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

42. [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Šiame straipsnyje išdėstytos taisyklės taikomos taip pat ir tam žyminiam mokesčiui, kurį šalys įmoka paduodamos apeliacinius ir kasacinius skundus, taip pat prašymus dėl proceso atnaujinimo (3 dalis). Jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą (5 dalis).
43. Pagal [CPK 98 straipsnio](#) 1, 2 dalis šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas; dėl šių išlaidų atlyginimo priteisimo šalis teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu; šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio. Šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos.
44. Kasaciniame procese tenkinusi kasacinį skundą ir panaikinusi apeliacinės instancijos teismo sprendimą, palikdama nepakeistą pirmosios instancijos teismo sprendimą, teisėjų kolegija neperžiūri pirmosios instancijos teismo atlikto bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, paskirstymo. Tačiau teisėjų kolegija perskirsto bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme šalių patirtas bylinėjimosi išlaidas, taip pat iš ieškovės priteisia atsakovei jos patirtų bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimą.
45. Atsižvelgiant į šios bylos išnagrinėjimo kasaciniame teisme rezultatą, teisę į apeliacinės instancijos bei kasaciniame teismuose patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą įgyjo atsakovė.
46. Atsakovė prašė priteisti iš ieškovės atitinkamai 1210 Eur ir 1245,30 Eur išlaidų advokato pagalbai apmokėti atlyginimą už atsiliepimo į apeliacinį skundą ir kasacinio skundo parengimą, pateikė šias išlaidas pagrindžiančius įrodymus. Nurodytos sumos neviršija užmokesčio už advokato teikiamą pagalbą maksimalių dydžių, nustatytų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.), 8.11 bei 8.13 punktuose. Todėl atsakovei šios sumos priteistinos iš ieškovės. Taip pat atsakovė yra sumokėjusi 847 Eur žyminį mokestį už kasacinio skundo padavimą. Taigi bendrai atsakovei iš ieškovės priteistina 3302,30 Eur (1210 + 1245,30 + 847) bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos ir kasaciniame teismuose ([CPK 93 straipsnio](#) 1 ir 3 dalys).
47. Apeliacinės instancijos teismas 2021 m. birželio 1 d. sprendimu priteisė iš atsakovės 820 Eur žyminio mokesčio valstybės biudžetui. Įvertinusį procesinę bylos baigtį – ieškovės ieškinys atmetas, teisėjų kolegija šių išlaidų atlyginimo iš atsakovės nepriteisia. Iš ieškovės, laikytinos bylą pralaimėjusia šalimi, šių išlaidų atlyginimas taip pat nepriteistinas, nes ji atleista nuo žyminio mokesčio mokėjimo į valstybės biudžetą ([CPK 83 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktą).
48. Bylą pralaimėjusi šalis turi pareigą atlyginti ir išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu. Šios išlaidos kasaciniame teisme sudaro 2,43 Eur (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 28 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). [CPK 96 straipsnio](#) 6 dalyje nustatyta, kad jeigu iš šalies pagal šį straipsnį į valstybės biudžetą išieškotina bendra suma yra mažesnė už teisingumo ministro kartu su finansų ministru nustatytą minimalią valstybei priteistiną bylinėjimosi išlaidų sumą, teismas tokios sumos nepriteisia ir ji nėra išieškoma. Pagal Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymą Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“ (redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.) minimali valstybei priteistina bylinėjimosi išlaidų suma yra 5 Eur, todėl šių išlaidų atlyginimas nagrinėjamoje byloje nepriteisiamas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 3 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 1 d. sprendimą panaikinti ir palikti galioti Kauno apylinkės teismo 2020 m. gruodžio 31 d. sprendimą.

Priteisti atsakovei VŠĮ „Ekoagros“ (j. a. k. 259925770) iš ieškovės E. V. (a. k. (duomenys neskelbtini)) 3302,30 Eur (tris tūkstančius tris šimtus du Eur 30 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos ir kasaciniame teismuose, atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrasaitė-Balynienė

Algirdas Taminskas

Egidija Tamošiūnienė